

Víctimas climáticas  
Víctimes climàtiques  
Biktima klimatikoak  
Vítimas climáticas  
2016



# Las otras víctimas del cambio climático

Les altres víctimes del canvi climàtic • Klima-aldaketaren beste biktimak • As outras vítimas do cambio climático

El calentamiento global ya está provocando cambios en los ecosistemas, que han convertido en víctimas a las poblaciones más pobres y vulnerables de la especie humana. Pero existen otras víctimas del cambio climático que no podrán adaptarse o afrontar el cambio radical en sus cada vez más menguantes ecosistemas y con poblaciones que tienden a la extinción. Que no podrán realizar desplazamientos altitudinales o migrar hacia el norte. El proceso empezó hace décadas y aunque al principio apenas fuese perceptible, avanza a ritmo exponencial.

Ya no cabe duda de la situación a la que estamos llegando y el futuro que nos espera. Así, una reevaluación mundial de los osos polares indica que la pérdida de su hábitat de hielos marinos debida al calentamiento climático es la principal amenaza a la supervivencia de la especie a largo plazo, según la última actualización de la Lista Roja de Especies Amenazadas de la UICN.

Pero el impacto del cambio climático va mucho más allá de esta especie emblemática: una de cada seis especies de animales y plantas se extinguirá si se cumple el peor de los escenarios que vaticinan los científicos del Grupo Intergubernamental de Expertos sobre el Cambio Climático (IPCC) si el mundo sigue emitiendo gases de efecto invernadero. Un trabajo publicado en *Science* recopilaba estudios que analizan la relación entre el calentamiento global y la biodiversidad y anunciaba que parte de las especies del planeta ya están condenadas a la extinción, sin que podamos hacer nada.

Es el caso de la mayor parte de los corales, y especies asociadas a ellos, seriamente afectados por el aumento de la temperatura del océano, que provoca su blanqueamiento y muerte, debido a la acidificación, causa del CO<sub>2</sub>. Pero también el caso de numerosas especies de montaña en las que ya se percibe un ascenso de entre 40 y 70 metros de la presencia de las especies más características.

Las migratorias son un grupo especialmente afectado, ya que se están adelantando sus migraciones como respuesta al aumento de las temperaturas. Eso provoca que realicen la reproducción cuando la disponibilidad de alimento es escasa, lo que pone en riesgo el éxito de la época de cría.

Otras consecuencias del cambio climático incrementan el peligro y la vulnerabilidad de las especies, así las sequías persistentes, las inundaciones o el aumento de los incendios forestales.

Al tiempo que estamos viendo prosperar especies invasoras que se benefician del fenómeno, mientras que las autóctonas están desapareciendo de ciertas regiones o sus poblaciones se ven drásticamente reducidas.

Aunque todavía faltan estudios para poder enumerar muchos casos, presentamos en este calendario algunos ejemplos.



## Enero

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    | 1  | 2  | 3  |
| 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 |

## Febrero

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
| 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  |
| 8  | 9  | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 |
| 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 |
| 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 |
| 29 |    |    |    |    |    |    |

## Marzo

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    | 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  |
| 7  | 8  | 9  | 10 | 11 | 12 | 13 |
| 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 |
| 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 |
| 28 | 29 | 30 | 31 |    |    |    |

## Abril

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    | 1  | 2  | 3  |
| 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |    |

## Mayo

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    |    |    | 1  |
| 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |
| 9  | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 |
| 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 |
| 30 | 31 |    |    |    |    |    |

## Junio

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    | 1  | 2  | 3  | 4  | 5  |
| 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11 | 12 |
| 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 |
| 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 |
| 27 | 28 | 29 | 30 |    |    |    |

## Julio

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    | 1  | 2  | 3  |
| 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 |

## Agosto

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
| 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  |
| 8  | 9  | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 |
| 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 |
| 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 |
| 29 | 30 | 31 |    |    |    |    |

## Septiembre

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    | 1  | 2  | 3  | 4  |
| 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11 |
| 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 |
| 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 |
| 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |    |    |

## Octubre

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    |    | 1  | 2  |
| 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  |
| 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 |
| 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |
| 31 |    |    |    |    |    |    |

## Noviembre

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    | 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  |
| 7  | 8  | 9  | 10 | 11 | 12 | 13 |
| 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 |
| 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 |
| 28 | 29 | 30 |    |    |    |    |

## Diciembre

Lun Mar Mié Jue Vie Sáb Dom

|    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|
|    |    |    | 1  | 2  | 3  | 4  |
| 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11 |
| 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 |
| 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 |
| 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 |    |



*Tití león de cabeza dorada. José Luis García Cano*

# Enero · Xaneiro · Urtarrila · Gener

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   |                                      | <b>1</b>                                  | <b>2</b><br>●                            | <b>3</b>                                 |
| <b>4</b>                              | <b>5</b>                                | <b>6</b>  | <b>7</b>                             | <b>8</b>                                  | <b>9</b>                                 | <b>10</b><br>●                           |
| <b>11</b>                             | <b>12</b>                               | <b>13</b>                                       | <b>14</b>                            | <b>15</b>                                 | <b>16</b>                                | <b>17</b><br>●                           |
| <b>18</b>                             | <b>19</b>                               | <b>20</b>                                       | <b>21</b>                            | <b>22</b>                                 | <b>23</b>                                | <b>24</b><br>○                           |
| <b>25</b>                             | <b>26</b>                               | <b>27</b>                                       | <b>28</b>                            | <b>29</b>                                 | <b>30</b>                                | <b>31</b>                                |

**6** Extinción de la Bucarda (*Capra pyrenaica pyrenaica*) (2000).

**17** Accidente de Palomares (1966).





*Ornithoptera euphorion*. José Luis García Cano

# Febrero · Febreiro · Otsaila · Febrer

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
| <b>1</b><br>☾                         | <b>2</b>                                | <b>3</b>  | <b>4</b>                             | <b>5</b>                                  | <b>6</b>                                 | <b>7</b>                                 |
| <b>8</b><br>●                         | <b>9</b>                                | <b>10</b>                                       | <b>11</b>                            | <b>12</b>                                 | <b>13</b>                                | <b>14</b>                                |
| <b>15</b><br>☾                        | <b>16</b>                               | <b>17</b>                                       | <b>18</b>                            | <b>19</b>                                 | <b>20</b>                                | <b>21</b>                                |
| <b>22</b><br>○                        | <b>23</b>                               | <b>24</b>                                       | <b>25</b>                            | <b>26</b>                                 | <b>27</b>                                | <b>28</b>                                |
| <b>29</b>                             |   |   |                                      |   |  |  |



*Árbol aloe (Aloe dichotoma). Ralf Junghanns*

# Marzo · Marzo · Martxoa · Març

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       | <b>1</b>                                | <b>2</b><br>●                                   | <b>3</b>                             | <b>4</b>                                  | <b>5</b>                                 | <b>6</b>                                 |
| <b>7</b>                              | <b>8</b>                                | <b>9</b><br>●                                   | <b>10</b>                            | <b>11</b>                                 | <b>12</b>                                | <b>13</b>                                |
| <b>14</b>                             | <b>15</b><br>●                          | <b>16</b>                                       | <b>17</b>                            | <b>18</b>                                 | <b>19</b>                                | <b>20</b>                                |
| <b>21</b>                             | <b>22</b>                               | <b>23</b><br>○                                  | <b>24</b>                            | <b>25</b>                                 | <b>26</b>                                | <b>27</b>                                |
| <b>28</b>                             | <b>29</b>                               | <b>30</b>                                       | <b>31</b><br>●                       |   |  |  |

**1** **Balears.** **3** Día Mundial de la Vida Silvestre. **11** Accidente Fukushima (Japón, 2011). **14** Día de Acción contra los Grandes Embalses. **19** **Región Murciana y País Valencià.** **21** Día Internacional de los Bosques. **22** Día Mundial del Agua. **23** Día Meteorológico Mundial. **24** **Todas excepto Catalunya.** **28** País Valencià, Catalunya, Balears, La Rioja, Navarra y Euskadi.





# Abril · Abril · Apirila · Abril

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   |                                      | <b>1</b>                                  | <b>2</b>                                 | <b>3</b>                                 |
| <b>4</b>                              | <b>5</b>                                | <b>6</b>  | <b>7</b><br>●                        | <b>8</b>                                  | <b>9</b>                                 | <b>10</b>                                |
| <b>11</b>                             | <b>12</b>                               | <b>13</b>                                       | <b>14</b><br>●                       | <b>15</b>                                 | <b>16</b>                                | <b>17</b>                                |
| <b>18</b>                             | <b>19</b>                               | <b>20</b>                                       | <b>21</b>                            | <b>22</b><br>○                            | <b>23</b>                                | <b>24</b>                                |
| <b>25</b>                             | <b>26</b>                               | <b>27</b>                                       | <b>28</b>                            | <b>29</b>                                 | <b>30</b><br>●                           |  |

**17** Día Mundial de la Lucha Campesina. **22** Día de la Tierra. **23** Aragón y Castilla y León. **25** Desastre de Doñana (1998). **26** Accidente de Chernóbil (1986). **27** Día Internacional de Concienciación sobre el Problema del Ruido. **30** Cierre nuclear de Zorita (2006).





# Mayo · Maio · Maiatza · Maig

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres   | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   |                                      |   |  | <b>1</b>                                 |
| <b>2</b>                              | <b>3</b>                                | <b>4</b>  | <b>5</b>                             | <b>6</b><br>●                             | <b>7</b>                                 | <b>8</b>                                 |
| <b>9</b>                              | <b>10</b>                               | <b>11</b>   | <b>12</b>                            | <b>13</b><br>●                            | <b>14</b>                                | <b>15</b>                                |
| <b>16</b>                             | <b>17</b>                               | <b>18</b>   | <b>19</b>                            | <b>20</b>                                 | <b>21</b><br>○                           | <b>22</b>                                |
| <b>23</b>                             | <b>24</b>                               | <b>25</b>   | <b>26</b>                            | <b>27</b>                                 | <b>28</b>                                | <b>29</b><br>●                           |
| <b>30</b>                             | <b>31</b>                               | <p><b>2</b> Comunidad de Madrid, Andalucía, Aragón, Asturias, Castilla y León, Extremadura, Canarias.<br/> <b>8</b> Día Mundial de las Aves Migratorias. <b>16</b> Catalunya. <b>17</b> Galicia. <b>22</b> Día Mundial de la Biodiversidad. <b>26</b> Castilla-La Mancha. <b>30</b> Canarias. <b>31</b> Castilla-La Mancha.</p> |                                      |   |  |  |





# Junio · Xuno · Ekaina · Juny

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   | <b>1</b>  | <b>2</b>                             | <b>3</b>                                  | <b>4</b>                                 | <b>5</b><br>●                            |
| <b>6</b>                              | <b>7</b>                                | <b>8</b>  | <b>9</b>                             | <b>10</b>                                 | <b>11</b>                                | <b>12</b><br>◐                           |
| <b>13</b>                             | <b>14</b>                               | <b>15</b>                                       | <b>16</b>                            | <b>17</b>                                 | <b>18</b>                                | <b>19</b>                                |
| <b>20</b><br>○                        | <b>21</b>                               | <b>22</b>                                       | <b>23</b>                            | <b>24</b>                                 | <b>25</b>                                | <b>26</b>                                |
| <b>27</b><br>◑                        | <b>28</b>                               | <b>29</b>                                       | <b>30</b>                            |   |  |  |

**3** Asesinato de Gladys del Estal (1979). **5** Día Mundial del Medio Ambiente.

**8** Día Mundial de los Océanos. **9** Región Murciana y La Rioja. **13** Ceuta.

**17** Día Mundial contra la Desertificación y la Sequía. **21** Día del Sol.

**24** Catalunya y Galicia.





# Julio · Xullo · Uztaila · Juliol

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   |                                      | <b>1</b>                                  | <b>2</b>                                 | <b>3</b>                                 |
| <b>4</b><br>●                         | <b>5</b>                                | <b>6</b>  | <b>7</b>                             | <b>8</b>                                  | <b>9</b>                                 | <b>10</b>                                |
| <b>11</b>                             | <b>12</b><br>◐                          | <b>13</b>                                       | <b>14</b>                            | <b>15</b>                                 | <b>16</b>                                | <b>17</b>                                |
| <b>18</b>                             | <b>19</b><br>○                          | <b>20</b>                                       | <b>21</b>                            | <b>22</b>                                 | <b>23</b>                                | <b>24</b>                                |
| <b>25</b>                             | <b>26</b>                               | <b>27</b><br>◑                                  | <b>28</b>                            | <b>29</b>                                 | <b>30</b>                                | <b>31</b>                                |

**3** Día Internacional Libre de Bolsas de Plástico. **10** Accidente de Seveso (1976). **25** Comunidad de Madrid, La Rioja, Galicia, Navarra y Euskadi. **26** Día Internacional para la Defensa del Ecosistema Manglar. **28** Cantabria.





Zorro ártico. José Luis García Cano

# Agosto · Agosto · Abuztua · Agost

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
| <b>1</b>                              | <b>2</b><br>●                           | <b>3</b>  | <b>4</b>                             | <b>5</b>                                  | <b>6</b>                                 | <b>7</b>                                 |
| <b>8</b>                              | <b>9</b>                                | <b>10</b><br>●                                  | <b>11</b>                            | <b>12</b>                                 | <b>13</b>                                | <b>14</b>                                |
| <b>15</b>                             | <b>16</b>                               | <b>17</b>                                       | <b>18</b><br>○                       | <b>19</b>                                 | <b>20</b>                                | <b>21</b>                                |
| <b>22</b>                             | <b>23</b>                               | <b>24</b>                                       | <b>25</b><br>●                       | <b>26</b>                                 | <b>27</b>                                | <b>28</b>                                |
| <b>29</b>                             | <b>30</b>                               | <b>31</b>                                       |                                      |   |  |  |

**5** Ceuta. **6** Aniversario Hiroshima. **9** Día Internacional de las Poblaciones Indígenas.  
**29** Día Internacional contra los Ensayos Nucleares.





*Beluga. Steve Snodgrass*

# Septiembre · Setembro · Iraila · Setembre

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   | <b>1</b><br>●                        | <b>2</b>                                  | <b>3</b>                                 | <b>4</b>                                 |
| <b>5</b>                              | <b>6</b>                                | <b>7</b>  | <b>8</b>                             | <b>9</b><br>●                             | <b>10</b>                                | <b>11</b>                                |
| <b>12</b>                             | <b>13</b>                               | <b>14</b>                                       | <b>15</b>                            | <b>16</b><br>○                            | <b>17</b>                                | <b>18</b>                                |
| <b>19</b>                             | <b>20</b>                               | <b>21</b>                                       | <b>22</b>                            | <b>23</b><br>●                            | <b>24</b>                                | <b>25</b>                                |
| <b>26</b>                             | <b>27</b>                               | <b>28</b>                                       | <b>29</b>                            | <b>30</b>                                 |  |  |

**2** Ceuta. **8** Extremadura, Asturias y Melilla. **11** Catalunya. **12** Ceuta y Melilla. **15** Cantabria.

**16** Park(ing) Day. **17** Melilla. **21** Día Internacional de la Paz. **22** Día sin Coches.





# Octubre · Outubro · Urria · Octubre

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts   | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   |                                      |   | <b>1</b><br>●                            | <b>2</b>                                 |
| <b>3</b>                              | <b>4</b>  | <b>5</b>  | <b>6</b>                             | <b>7</b>                                  | <b>8</b>                                 | <b>9</b><br>◐                            |
| <b>10</b>                             | <b>11</b>   | <b>12</b>                                       | <b>13</b>                            | <b>14</b>                                 | <b>15</b>                                | <b>16</b><br>○                           |
| <b>17</b>                             | <b>18</b>   | <b>19</b>                                       | <b>20</b>                            | <b>21</b>                                 | <b>22</b><br>◑                           | <b>23</b>                                |
| <b>24</b>                             | <b>25</b>   | <b>26</b>                                       | <b>27</b>                            | <b>28</b>                                 | <b>29</b>                                | <b>30</b><br>●                           |
| <b>31</b>                             | <p><b>1</b> Día Mundial de las Aves. <b>3</b> Día Mundial del Hábitat. <b>7</b> Euskadi.<br/> <b>16</b> Día Mundial de la Alimentación. <b>19</b> Accidente de Vandellòs I (Tarragona, 1989).</p> |   |                                      |   |  |  |





*Rana dorada*. Charles H. Smith

# Noviembre · Novembro · Azaroa · Novembre

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       | <b>1</b>                                | <b>2</b>  | <b>3</b>                             | <b>4</b>                                  | <b>5</b>                                 | <b>6</b>                                 |
| <b>7</b><br>☾                         | <b>8</b>                                | <b>9</b>  | <b>10</b>                            | <b>11</b>                                 | <b>12</b>                                | <b>13</b>                                |
| <b>14</b><br>○                        | <b>15</b>                               | <b>16</b>                                       | <b>17</b>                            | <b>18</b>                                 | <b>19</b>                                | <b>20</b>                                |
| <b>21</b><br>☾                        | <b>22</b>                               | <b>23</b>                                       | <b>24</b>                            | <b>25</b>                                 | <b>26</b>                                | <b>27</b>                                |
| <b>28</b>                             | <b>29</b><br>●                          | <b>30</b>                                       |                                      |   |  |  |

**1** Aniversario revista El Ecologista (1979). **10** Asesinato de Ken Saro-Wiwa (1995).

**13** Accidente del petrolero Prestige (2002).

**13** Asesinato de Karen Silkwood (1974). **25** Día sin Compras.





# Diciembre · Decembro · Abendua · Desembre

# 2016

| lunes<br>luns<br>astelehen<br>dilluns | martes<br>martes<br>astearte<br>dimarts | miércoles<br>miércoles<br>asteazken<br>dimecres | jueves<br>xoves<br>ostegun<br>dijous | viernes<br>venres<br>ostiral<br>divendres | sábado<br>sábado<br>larunbat<br>dissabte | domingo<br>domingo<br>ogande<br>diumenge |
|---------------------------------------|---|---|--------------------------------------|---|--|--|
|                                       |   |   | <b>1</b>                             | <b>2</b>                                  | <b>3</b>                                 | <b>4</b>                                 |
| <b>5</b>                              | <b>6</b>                                | <b>7</b><br>☾                                   | <b>8</b>                             | <b>9</b>                                  | <b>10</b>                                | <b>11</b>                                |
| <b>12</b>                             | <b>13</b>                               | <b>14</b><br>○                                  | <b>15</b>                            | <b>16</b>                                 | <b>17</b>                                | <b>18</b>                                |
| <b>19</b>                             | <b>20</b>                               | <b>21</b><br>☾                                  | <b>22</b>                            | <b>23</b>                                 | <b>24</b>                                | <b>25</b>                                |
| <b>26</b>                             | <b>27</b>                               | <b>28</b>                                       | <b>29</b><br>●                       | <b>30</b>                                 | <b>31</b>                                |  |

**3** Navarra. **3** Accidente de Bhopal (1984). **6** Día Constitución de Ecologistas en Acción (1998).  
**10** Día de los Derechos Humanos. **11** Día Internacional de las Montañas. **12** Accidente del petrolero Erika (1999). **22** Asesinato de Chico Mendes (1988). **26** Todas excepto Canarias, Galicia, Euskadi.



**Andalucía:** 954903984 [andalucia@ecologistasenaccion.org](mailto:andalucia@ecologistasenaccion.org)  
**Aragón:** 629139609-629139680 [aragon@ecologistasenaccion.org](mailto:aragon@ecologistasenaccion.org)  
**Asturias:** 985365224 [asturias@ecologistasenaccion.org](mailto:asturias@ecologistasenaccion.org)  
**Canarias:** 928362233 - 922315475 [canarias@ecologistasenaccion.org](mailto:canarias@ecologistasenaccion.org)  
**Cantabria:** 608952514 [cantabria@ecologistasenaccion.org](mailto:cantabria@ecologistasenaccion.org)  
**Castilla y León:** 983210970 [castillayleon@ecologistasenaccion.org](mailto:castillayleon@ecologistasenaccion.org)  
**Castilla-La Mancha:** 608823110 [castillalamancha@ecologistasenaccion.org](mailto:castillalamancha@ecologistasenaccion.org)  
**Catalunya:** 648761199 [catalunya@ecologistesenaccio.org](mailto:catalunya@ecologistesenaccio.org)  
**Ceuta:** 956503264 [ceuta@ecologistasenaccion.org](mailto:ceuta@ecologistasenaccion.org)  
**Comunidad de Madrid:** 915312389 [madrid@ecologistasenaccion.org](mailto:madrid@ecologistasenaccion.org)  
**Euskal Herria:** 944790119 [euskalherria@ekologistakmartxan.org](mailto:euskalherria@ekologistakmartxan.org) 948229262 [nafarroa@ekologistakmartxan.org](mailto:nafarroa@ekologistakmartxan.org)  
**Extremadura:** 927577541-622128691-622193807 [extremadura@ecologistasenaccion.org](mailto:extremadura@ecologistasenaccion.org)  
**La Rioja:** 941245114 - 616387156 [larioja@ecologistasenaccion.org](mailto:larioja@ecologistasenaccion.org)  
**Melilla:** 951400873 [melilla@ecologistasenaccion.org](mailto:melilla@ecologistasenaccion.org)  
**Navarra:** 626679191 [navarra@ecologistasenaccion.org](mailto:navarra@ecologistasenaccion.org)  
**País Valencià:** 965255270 [paisvalencia@ecologistesenaccio.org](mailto:paisvalencia@ecologistesenaccio.org)  
**Región Murciana:** 968281532 - 629850658 [murcia@ecologistasenaccion.org](mailto:murcia@ecologistasenaccion.org)

**Confederación de Ecologistas en Acción**  
Marqués de Leganés 12 - 28004 Madrid  
Teléfono: 915 31 27 39 Fax: 915 31 26 11  
[informacion@ecologistasenaccion.org](mailto:informacion@ecologistasenaccion.org)  
<http://www.ecologistasenaccion.org>

